

Kieliryhmien kuuleminen hallituksen kertomukseen kielilainsäädännön soveltamisesta 2021

oikeusministerio@om.fi viitteellä VN/6256/2019

Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry

Graniittitie 9, 00710 Helsinki

info@venajankieliset.fi

Kysymykset/Frågor

1. Digitalisaatio: Miten arvoitte, että kielelliset oikeudet toteutuvat viranomaisten digitaalisissa palveluissa ja miten digitaalisten viranomaispalveluiden kielellinen saatavuus on yleisellä tasolla turvattu? Mitä keskeisiä edistysaskeleita ja/tai haasteita näette tämän osalta?

Suomessa asuvat venäjänkieliset ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, joista iso osa on ikääntyneitä. Meidän kokemuksemme ja ruohonjuuritason työn kautta tiedetään, että 55+ venäjänkielisillä on hyvin puutteelliset ATK-perustaidot. Heillä ei myöskään ole kokemusta kotimaassa sähköisestä asioinnista. Tämä tuo kieliryhmälle paljon haasteita omien asioiden hoitamisesta. Sen lisäksi tiedetään, että viranomaiskieli on arkisuomea vaikeampaa, mikä tuo tuplahaasteen Suomessa asuville venäjänkielisille hoitaa omia asioita, asioida viranomaisten kanssa sähköisesti, hakea tukia jne.

2. Poliisi ja pelastustoimi

Miten arvoitte, että kielelliset oikeudet toteutuvat poliisin ja pelastustoimen palveluissa ja miten viranomaispalveluiden kielellinen saatavuus on yleisellä tasolla turvattu? Mitä keskeisiä edistysaskeleita ja/tai haasteita näette tämän osalta?

Yleisellä tasolla kielelliset oikeudet turvattu, peruspalvelua on helposti saatavilla suomen ja ruotsin kielellä, myös englannin kielellä.

Ottaen huomioon meidän kieliryhmämme heterogeenisuuden ja todella laajan taustan (Neuvostoliito), tiedämme kuitenkin, että poliisin ja pelastustoimen palveluita on vaikea saada, jos henkilöllä ei ole suomen kielen taitoa eikä hän puhu englantia. Näin usein käy, kun kyseessä ovat työperäiset venäjänkieliset maahanmuuttajat Virosta, Latviasta, Ukrainasta. Kielen puute luo kynnyksen ottaa yhteyttä viranomaisiin ja tämän takia myös lisääntyvät ennakkoluulot palveluja kohtaan, sekä negatiivinen kokemus. Jos asiointi ei onnistu, levitetään kokemusta puskaradion kautta, mikä edelleen vaikuttaa luottamukseen Suomen viranomaisiin ylipäätensä.

Haastavassa tilanteessa ovat myös ikääntyneet venäjänkieliset maahanmuuttajat, joista monet tulivat Suomeen inkeriläisinä paluumuuttajina. Vuoden 1990 – 2016 aikana Suomeen tuli iso määrä paluumuuttajia, joista ainakin kolmannes on ikääntyneitä. Heidän suomen kielen taitonsa on jäänyt usein perustasolle tai he eivät pysty enää oppimaan uutta kieltä. Ikääntyneiltä venäjänkielisiltä englannin kielen taito puuttuu kokonaan. Heidän asiointinsa

poliisin ja pelastustoimen kanssa ei ole mahdollista ilman tulkkia, mitä tarkoittaa, että hätätilanteessa palvelut eivät ole saatavilla.

Meidän näkemyksemme mukaan maahanmuuttajataustaisten ja erikielisten henkilöiden kouluttaminen ja työllistäminen pelastustoimeen ja poliisiin olisi ratkaisu tälle ongelmalle, koska venäjänkielisten määrä Suomessa kasvaa koko ajan ja he ovat suurin maahanmuuttajaryhmä. Haasteet palvelulla näin isoa kohderyhmää, jolla ei ole suomen tai englannin kielen taitoa vain lisääntyy jatkossa.

Venäjänkielisten virolaisten työperäisten maahanmuuttajien mielestä poliisilla on vahvoja ennakkoluuloja heidän kohtaan. Yleinen on myös käsitys, että poliisi ei kunnolla kuule heidän asioitaan tai jättää rikosilmoituksia tutkimatta.

3. Opetus

Onko ja millä tavoin kieliryhmänne kielellisiin tarpeisiin vastattu opetuksen alalla? Mitä keskeisiä edistysaskeleita ja/tai haasteita näette tämän osalta?

Oikeus oman kielen opiskelusta ei toteudu monissa kunnissa, tietenkin kyseessä on asia, josta päättää kunta itse, mutta usein venäjänkieliset kuntalaiset eivät ole tietoisia mahdollisuudesta saada lapsille oman kielen opetusta koulussa, tästä kouluissa usein ei kerrota.

Tukiopetusta sitä tarvitseville venäjänkielisille opiskelijoille tarjotaan eri puolella Suomea. Kohderyhmän palautteiden perusteella tiedetään, että tuki riippuu vahvasti kunnan tai koulun budjetista, joka vaihtelee huomattavasti.

4. Mikä on Suomessa asuvan kieliryhmänne koko?

Suomessa asuu virallisten tietojen mukaan yli 80 000 venäjänkielistä maahanmuuttajaa. Epävirallisten tietojen mukaan noin 100 000, mukaan lukien entisen Neuvostoliiton kansalaiset, joille venäjä on yksi kahdesta äidinkielestä (esim. virolaiset, ukrainalaiset, valkovenäläiset, uzbekistanilaiset). Venäjänkieliset ovat Suomeen suurin maahanmuuttajaryhmä.

5. Millaiseksi koette Suomessa vallitsevan kieli-ilmapiirin?

Emme osaa yleisesti arvioida.

6. Onko teillä muita huomioita, joita haluaisitte tuoda oikeusministeriön tietoon kielikertomuksen osalta? Esimerkiksi millaiseksi koette tulkkauspalveluiden toimivuuden?

Terveyskysymyksissä ilman hyvää kommunikaatiota ymmärrys potilaan ja hoitavan tahon välillä ei nouse riittävälle tasolle, mikä voi johtaa lisäongelmiin, joiden seurauksia ovat huono hoito ja yhteiskunnan lisääntyvät menot. Ruohonjuuritason työn kautta tiedetään, että tilanne muodostuu erityisen vaikeaksi, kun kotoutumisajan jälkeen asiakas ei ole oikeutettu tulkkaukseen lääkärin tai esim. psykoterapian vastaanotolla, vaikka selkeä, täsmällinen ja jopa hienovarainen kieli olisi oikean ymmärryksen kannalta tärkeää.

Mielestämme olisi kannattavaa järjestää maahanmuuttajille mahdollisuus käyttää tulkkauspalvelua aina tarpeen mukaan terveyteen liittyvissä asioissa, koska heillä on muutenkin usein terveysriskejä ja heidän kotimaansa sosiaali- ja terveysjärjestelmä on erilainen, jolloin heillä on usein vain vähän tietoa, miten Suomen terveydenhoitojärjestelmä toimii. Epätietoisuus johtaa siihen, että maahanmuuttajat joutuvat hakeutumaan palveluihin ulkomaille. Meidän kartoituksemme mukaan 29,5 % venäjänkielisistä käy lääkärissä ja erikoislääkärissä Venäjällä ja Virossa, 1,6 % muissa maissa, jossa puhutaan Venäjää. Syynä on epäselvä sote-järjestelmä ja heikko suomen kielen taito.

Lääkärikäynti ulkomailla käy kalliiksi Suomen yhteiskunnalle, koska hoitomenetelmät ja lääkitys ovat erilaiset ja tulevat usein potilaalle liian myöhään. Toisenlaisessa järjestelmässä voidaan päätyä myös toisenlaiseen "hoitopolkuun", mikä johtaa lisäkustannuksiin verrattuna siihen, jos tutkimus ja hoito tehdään alusta lähtien Suomessa.